

Sygn. akt I C 318/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Mariusz Bartnik

Protokolant : st. sek. sąd. Aneta Graban

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2018 r. w Gdańsku

sprawy z powództwa J. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w G., i H. K.

o zapłatę

1) oddała powództwo w całości

2) odstępuje od obciążania powódki kosztami procesu.

UZASADNIENIE

Powódka J. W. pozwem z dnia 4 kwietnia 2017 r. przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w G. oraz H. K. wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kwoty 182.327 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie płatnymi za trzy lata wstecz od daty założenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej tytułem poniesionej szkody wynikającej z popełnionego przestępstwa, a także kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Wyjaśniała, że roszczenia swojego dochodzi w związku z bezprawnym działaniem komornika – pozwanego H. K.. Opisywała, że w toku wszczętego z jej inicjatywy w dniu 26 marca 1992 r. postępowania egzekucyjnego przeciwko (...) Spółdzielni (...) w K. pozwany komornik nie przekazał kwoty wyegzekwowanej z wierzytelności zabezpieczonej na rzecz powódki, lecz przekazał ją Bankowi (...) w K. – wierzycielowi w postępowaniu egzekucyjnym (...), wszczętemu już po zajęciu tejże wierzytelności na rzecz J. W.. Powódka wywodziła, że w wyniku powyższego bezprawnego działania polegającego na dowolnym przekazaniu środków, bez sporządzenia planu podziału wyegzekwowanej sumy oraz wbrew przewidzianej w przepisach kolejności – powstała szkoda w wysokości 2.340.239.200 zł (przed denominacją). Zaznaczyła też, że w dniu 16 czerwca 1992 r. komornik przekazał do depozytu sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdańsku kwotę 531.188.000,00 zł przed denominacją tytułem prowadzonego postępowania w sprawie (...) z wniosku powódki, depozyt ten jednakże kilka dni później został z powrotem pobrany przez komornika. Powódka nadto wyjaśniała, że przeciwko pozwanemu H. K. toczyło się postępowanie karne, w toku którego powódka zgłosiła powództwo adhezyjne. Wyrokiem z dnia 29 listopada 2004 r. sygn. akt IV K 776/01 został on uznany winnym popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 kk, jednakże Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 25 maja 2005 r. uchylił zaskarżony wyrok w całości i ustalił, że czyn przypisany oskarżonemu stanowi przestępstwo z art. 231 § 1 kk. Zmiana ta zaś spowodowała, że postępowanie karne zostało umorzone z uwagi na przedawnienie karalności. Powódka podkreślała, że na skutek bezprawnego działania pozwanego H. K. utraciła ona płynność finansową, a następnie zbankrutowała. Wskazywała wreszcie na solidarną odpowiedzialność z pozwanym komornikiem H. K. Skarbu Państwa - za szkody wyrządzone w toku egzekucji.

Pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Okręgowego w G. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia z powołaniem na art. 769 § 3 k.p.c., a także art. 442 k.c. czy art. 442¹ k.c. Zaznaczył, że pozew adhezyjny został złożony tylko przeciwko komornikowi H. K., natomiast przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w G. nie kierowano żadnych żądań od 1992 r. Tymczasem zgodnie z art. 372 k.c., przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z dłużników solidarnych nie ma skutków względem współdłużników. W konsekwencji wg wyliczeń pozwanego, roszczenie przeciwko niemu przedawniło się najpóźniej w 2012 r. Odnosząc się do roszczenia powódki zaznaczono, że wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 25 maja 2005 r. nie wiąże, gdyż nie jest wyrokiem skazującym, zaś co do ewentualnych uchybień komornika Sąd ten odstąpił od dokonywania ustaleń w tym zakresie, uznając je za niedopuszczalne z racji przedawnienia czynu. Tym samym działania komornika nie były bezprawne, a twierdzenia pozwu nie są poparte żadnymi dowodami.

Pozwany H. K. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia. Niezależnie zaś wywodził, że nie było winy w działaniach pozwanego ad. 2 w ewentualnej szkodzie powódki.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka J. W. od 1990 r. prowadziła działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...) z siedzibą w L.. Jednocześnie pozostawała zrzeszona w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w K..

[okoliczność bezsporna, nadto zeznania powódki J. W. – utrwalone na nośniku danych k. 171 w zw. z k. 130]

W 1990 r. oraz 1991 r. prowadzone przez powódkę przedsiębiorstwo wykonało dla (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w K. roboty budowlane, których podstawą była umowa nr (...) z dnia 21 maja 1990 r. wraz z aneksami nr (...) z dnia 17 marca 1990 r. oraz nr (...) z dnia 20 grudnia 1990 r. Odbiorcą zleconych robót były Zakłady (...) w P..

Pomimo wykonania prac budowlanych powódka nie otrzymała od (...) Spółdzielni (...) wynagrodzenia w kwocie 2.340.828.700,00 zł (przed denominacją). W związku z powyższym powódka wystąpiła do Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku przeciwko spółdzielni z pozwem o zapłatę powyższej kwoty. Wraz z pozwem wniosła również o zabezpieczenie powództwa poprzez wydanie zarządzenia tymczasowego w trybie art. 730 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 12 marca 1992 r. sygn. akt IX GC 1238/92 Sąd Wojewódzki w Gdańsku postanowił w drodze zarządzenia tymczasowego zabezpieczyć powództwo Zakładu (...) J. W. w L. przeciwko (...) Spółdzielni (...) w K. w ten sposób, że zarządził zajęcie przysługujących pozwanej od Zakładów (...) w P. wierzytelności do kwoty 2.340.829.700,00 zł – z tytułu niewypłaconego wynagrodzenia za roboty wykonywane na podstawie umowy nr (...) z dnia 21 maja 190 r. wraz z aneksami nr (...) z 17 marca 1990 r. oraz nr (...) z 20 grudnia 1990 r.

[dowód: kopia postanowienia z dnia 12.03.1992 r. IX GC 1238/92 Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku - k. 87v akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, wniosek egzekucyjny – kopia k. 77 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo k. 79 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, zajęcie wierzytelności z dnia 26.03.1992 r. k. 177 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, wyrok z dnia 29.11.2004 r. k. 394-395 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01 wraz z uzasadnieniem k. 403-413 akt IV K 776/01, nadto zeznania powódki J. W. – utrwalone na nośniku danych k. 171 w zw. z k. 130]

W dniu 26 marca 1992 r. powódka skierowała wniosek o wszczęcie egzekucji w oparciu o powyższe postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia do Komornika Sądowego Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym w Gdańsku H. K.. Postępowanie w powyższego wniosku komornik wszczął w tym samym dniu pod sygn. akt (...).

W tym też dniu komornik dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej dłużnikowi powódki – (...) Spółdzielni (...) w K. od Zakładów (...) do kwoty oznaczonej w postanowieniu o zabezpieczeniu.

[dowód: wniosek egzekucyjny k. 77 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo k. 79 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo komornika z 9.05.1992 r. k. 81 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo z dnia 21.05.1992 r. k. 83 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, zajęcie wierzytelności z dnia 26.03.1992 r. k. 177 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo k. 178 tychże akt]

W dniu 28 maja 1992 r. Komornik Sądowy Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym w Gdańsku H. K. pod sygn. akt (...) wszczął kolejne postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi – (...) Spółdzielni (...), tym razem z wniosku wierzyciela Banku (...) w K. z siedzibą w L. o egzekucję kwoty 2.000.000.000 zł (przed denominacją) .

W jego toku w tym samym dniu również zajął wierzytelności i prawa dłużnika wobec Zakładów (...).

[dowód: wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego z 26.05.1992 r. k. 22 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, zajęcie wierzytelności i prawa k. 23 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo komornika z 18.02.1994 r. k. 103 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01,]

W dniach od 5 czerwca 1992 r. do 30 września 1992 r. Zakłady (...) z siedzibą w P. przekazały na konto komornika Rewiru (...) do sprawy (...) łącznie kwotę 1.877.759.400 zł (przed denominacją). W tym w dniu 5 czerwca zapłaciły 1.231.075.000 zł, natomiast w dniu 3 sierpnia 1992 r. – kwotę 592.199.000 zł.

[dowód: pismo Zakładów (...) z 10.07.1992 r. k. 89 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, ksero przelewu k. 90 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo Zakładów (...) z 10.07.1992 r. k. 92 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo Zakładów (...) z 21.08.1992 r. k. 92 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, kopia przelewu k. 98 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, dokumentacja z Zakładów (...) k. 176-182 akt IV K 776/01 Sądu Rejonowego w Gdańsku, wyrok z dnia 29.11.2004 r. k. 394-395 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01 wraz z uzasadnieniem k. 403-413 akt IV K 776/01,]

W okresie 1 czerwca 1992 r. do 31 lipca 1992 r. Komornik Sądowy Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym w Gdańsku wpłacił na konto sum depozytowych w dniu 17 czerwca 1992 r. kwotę 531.188.000 zł jako depozyt do sprawy (...). Kwotę powyższą zaksięgowano w księdze sum depozytowych na koncie „(...)” pod poz. (...). Pismem z dnia 22 czerwca 1992 r. komornik sądowy zwrócił się o zwrot z depozytu sądowego kwoty 531.188.00 zł do sprawy (...). Kwota powyższa została przekazana na konto komornika w (...) G. (...) poleceniem przelewu z dnia 23.06.1992 r. – realizacja nastąpiła w dniu 24.06.1992 r. We wskazanym okresie brak jest jakichkolwiek operacji bankowych dokonanych przez Komornika Rewiru (...) dotyczących sprawy (...).

[dowód: pismo 31.07.2003 r. k. 313 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, pismo Komornika z dnia 22.06.1992 r. k. 314 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, przelew (...) 06.1992 r. k. 315 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01]

Ostatecznie pozwany komornik, powołując się na art. 1025 k.p.c., przekazał uzyskane w wyniku zajęć wierzytelności dłużnika kwoty Bankowi (...) w K. do sprawy (...), natomiast powódce w sprawie (...) przekazano jedynie kwotę 34.806.000 zł stanowiącą równowartość kosztów postępowania egzekucyjnego , od których wierzyciel był zwolniony.

Komornik nie sporządził planu podziału sum uzyskanych w drodze egzekucji.

[dowód: pismo komornika z 18.02.1994 r. k. 103 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, protokół przesłuchania oskarżonego H. K. k. 187-192v akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, protokół przesłuchania J. W. z 14.09.1998 r. k. 133-139 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, z dnia 19.01.2001 r. k. 147- 149 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01, nadto zeznania powódki J. W. – utrwalone na nośniku danych k. 171 w zw. z k. 130]

Wyrokiem z dnia 11 maja 1993 r. Sąd Wojewódzki w Gdańsku w sprawie sygn. akt IX GC 1238/92 zasądził od pozwanej (...) Spółdzielni (...) w K. na rzecz powoda Zakładu (...) J. W. w L. kwotę 3.723.976.800 zł z odsetkami.

[dowód: wyrok z dnia 11.05.1993 r. – kopia k. 160-160v akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01,]

Na skutek zawiadomienia powódki przeciwko pozwanemu H. K. toczyło się postępowanie karne.

Aktem oskarżenia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prokuratura Rejonowa Gdańsk – Południe w Gdańsku skierowała do Sądu Rejonowego w Gdańsku akt oskarżenia, w którym pozwanego H. K. oskarżono o to, że w okresie od 26 marca 1992 r. do 18 lutego 1994 r. w G. jako Komornik Sądowy Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym w Gdańsku nie przekazał z tytułu niewypłaconego wynagrodzenia na rzecz Zakładu (...) J. W. w L., wynikającej z postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 12 marca 1992 r. sygn. akt IX GC 1238/92, a przekazał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uzyskane od dłużnika Zakładów (...) J. W. kwoty na rzecz Banku (...) w K., którego należności zgodnie z treścią art. 1025 § 1 pkt 2a k.p.c. winny być zaspokajane w dalszej kolejności, w wyniku czego powstała strata w wysokości 2.340.239.200 zł (przed denominacją) na rzecz Zakładu (...) J. W. tj. o czyn z art. 231 § 2 kk.

[dowód: akt oskarżenia k. 205a-206 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01,]

W toku procesu karnego powódka zgłosiła przeciwko oskarżonemu H. K. powództwo adhezyjne, domagając się zasądzenia od oskarżonego kwoty 2.340.239,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Pismo z dnia 29 kwietnia 2002 r. wpłynęło do Sądu w dniu 14 maja 2002 r.

[dowód: pismo z dnia 29.04.2002 r. k. 255-256 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01]

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2004 r. sygn. akt IV K 776/01 Sąd Rejonowy w Gdańsku uznał oskarżonego za winnego tego, że w okresie od czerwca 1992 r. do sierpnia 1992 r. jako komornik sądowy, przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że uzyskane od dłużnika – Zakładów (...) w P. w toku egzekucji, prowadzonej na podstawie postanowienia IX GC 1238/92 Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z 12.03.1992 r. - o zabezpieczenie powództwa w drodze zarządzenia tymczasowego, pieniądze w kwocie 182.327,40 zł przekazał bezprawnie Bankowi (...) K. z siedzibą w L., czym działał na szkodę Zakładu (...) J. W. tj. popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 kk.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt V Ka 793/05 uchylił zaskarżony wyrok w całości i ustalając, że czyn przypisany oskarżonemu stanowi występki z art. 231 § 1 kk na mocy art. 17 § 1 pkt 6 kk w zw. z art. 101 § 1 pkt 4 kk postępowanie wobec oskarżonego umorzył z uwagi na przedawnienie karalności.

Jednocześnie w punkcie II wyroku na mocy art. 415 § 2 kpk powództwo cywilne wniesione przez J. W. pozostawił bez rozpoznania.

[dowód: wyrok z dnia 29.11.2004 r. k. 394-395 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01 wraz z uzasadnieniem k. 403-413 akt IV K 776/01, wyrok z dnia 25.05.2005 r. k. 461 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01]

Sąd Okręgowy uzasadniał, że Sąd Rejonowy w opisie czynu nie zawarł przesłanki działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co winno skutkować zakwalifikowaniem z art. 231 § 1 k.k. a nie § 2. Brak jest też takich ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy odnośnie tej przesłanki. Sąd Okręgowy uznał, że wnioskowanie Sądu Rejonowego o tym, że oskarżony działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, gdyż doprowadził do przysporzenia na rzecz nieuprawnionego podmiotu – było błędne. Sąd ten bowiem zastosował niedopuszczalne wnioskowanie „ze skutku o przyczynie”, bowiem z samego faktu poniesienia szkody przez dany podmiot i uzyskania korzyści przez inny podmiot nie wynika znamię podmiotowe działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, które nie odnosi się do zaistniałego skutku, lecz motywacji działań oskarżonego, kształtując stronę podmiotową przestępstwa. Z uwagi na zasadę reformationis in peius nie było możliwe dokonanie nowych ustaleń faktycznych w zakresie celu

działania oskarżonego, prowadzeniu zaś postępowania dowodowego stało na przeszkodzie przedawnienie karalności stanowiące bezwzględną ujemną przesłankę procesową.

[dowód: uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego k. 462-466v akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01]

Postanowieniem z dnia 24 czerwca 1993 r. sygn. akt U-177/92 Sąd Rejonowy w Gdańsku ogłosił upadłość (...) Spółdzielni (...) w K..

[dowód: postanowienie z dnia 24.06.1993 r. k. 59 akt Sądu Rejonowego w Gdańsku IV K 776/01]

W dniu 26 stycznia 2015 r. do Sądu Rejonowego w Gdańsku wpłynął wniosek powódki J. W. z dnia 19 stycznia 2015 r. przeciwko pozwanemu H. K. oraz Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w Gdańsku o zawezwanie do próby ugodowej. W dniu 27 września 2016 r. Sąd stwierdził, że do zawarcia ugody między wskazanymi podmiotami nie doszło.

[dowód: wniosek z 19.01.2015 r. k. 2-5 akt I Co 73/15 Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku (kopia k. 21-24 akt niniejszych), protokół z dnia 27.09.2016 r. k. 108 akt I Co 73/15 Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku, nadto zeznania powódki J. W. – utrwalone na nośniku danych k. 171 w zw. z k. 130]

Pozwany H. K. był zatrudniony w Sądzie Rejonowym w Gdańsku w okresie od dnia 1 grudnia 1969 r. do 31 października 1970 r. oraz od 1 listopada 1972 r. do 31 grudnia 2001 r. w wymiarze pełnego etatu na stanowisku praktykanta komornika sądowego oraz komornika sądowego. Stosunek pracy ustal w wyniku rozwiązania – zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 130 poz. 1452 z 2001 r.).

Pozwany mianowany został z dniem 1 września 1981 r. pozaetatowym aplikantem sądowym w okręgu Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku i w dniach 27 i 28 czerwca oraz 14 lipca 1983 r. złożył przed Komisją Egzaminacyjną Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku egzamin sędziowski.

[dowód: zaświadczenie z dnia 8.12.2017 r. k. 110, świadectwo pracy z 31.12.2001 r. k. 122-122v, także dokumenty w aktach osobowych H. K.]

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w szczególności w postaci dokumentów złożonych przez strony do akt niniejszych, a także zawartych w aktach karnych Sądu Rejonowego w Gdańsku sygn. akt IV K 776/01, aktach I Co 73/15 Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku, zwłaszcza orzeczeń zapadłych w tych postępowaniach, oraz w aktach osobowych H. K., mając na uwadze, że ich autentyczność nie budziła żadnych wątpliwości. Ponadto Sąd oparł się na zeznaniach przesłuchanej w sprawie powódki J. W., nie mając podstaw, by podważyć ich wiarygodność.

W ocenie Sądu powództwo w sprawie niniejszej nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd musiał odnieść się do zgłoszonego przez obydwu pozwanych zarzutu przedawnienia. Istota bowiem przedawnienia polega na tym, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia powołując się na upływ czasu. (art. 117 § 2 k.c.) Skutkiem przedawnienia jest powstanie po jego stronie uprawnienia do zgłoszenia zarzutu wyłączającego możliwość dochodzenia świadczenia przed Sądem. Skorzystanie zaś przez dłużnika z przysługującego mu prawa i uchylenie się od zaspokojenia roszczenia obliгуje Sąd do oddalenia żądania pozwu obejmującego przedawnione roszczenie, bez potrzeby badania dalszych przesłanek merytorycznych.

Okoliczności przytoczone w treści pozwu dla uzasadnienia zgłoszonego roszczenia wskazują, że powódka wywodzi swoje roszczenie z czynu niedozwolonego pozwanego H. K., wiążąc je z bezprawnym działaniem pozwanego jako

komornika sądowego. Jak zarzucała, pozwany w toku wszczętego z inicjatywy powódki w dniu 26 marca 1992 r. postępowania egzekucyjnego przeciwko (...) Spółdzielni (...) w K., wbrew przepisom kodeksu postępowania cywilnego, nie przekazał wyegzekwowanej kwoty z wierzytelności zabezpieczonej na rzecz powódki, lecz na rzecz Banku (...) w K. – wierzycielowi w postępowaniu egzekucyjnym (...), wszczętemu już po zajęciu tejże wierzytelności na rzecz J. W.. Natomiast pozwany Skarb Państwa ponosi zaś solidarną odpowiedzialność z pozwanym ad. 2 w związku z pełnioną przez H. K. funkcją. Mając to na względzie, stwierdzić należało, że dla oceny kwestii przedawnienia zastosowanie w niniejszej sprawie znajdzie art. 442 k.c.

Zaznaczyć należy bowiem, że czyn, w trakcie którego dojsć miało do bezprawnego działania komornika, miał miejsce w okresie między czerwcem 1992 r. a sierpniem 1992 r., a więc jeszcze przed wejściem w życie obecnie obowiązującego przepisu art. 442¹ k.c. Zgodnie zaś z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2007 Nr 80 poz. 538), przepisy art. 442¹ Kodeksu cywilnego stosuje się do roszczeń, o których mowa w art. 1, (a więc objętych regulacją uchylanego art. 442 oraz wprowadzanego art. 442¹ k.c.) powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych.

Uchylany z dniem 10 sierpnia 2007 r. przepis art. 442 k.c. stanowił, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. (§ 1) Jednakże jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. (§2).

Zdarzenie, z którym powódka wiąże swe roszczenie, miało w miejsce w okresie między czerwcem 1992 r. a sierpniem 1992 r., powódka zaś dysponowała wiedzą o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia jak się wydaje od 1993 r., najpóźniej zaś od sierpnia – września 1994 r., kiedy to – jak zeznawała w toku sprawy IV K 776/01 (k. 17) – pozwany komornik sam się z nią skontaktował. Przyjąć więc należało, że termin trzyletni z art. 442 § 1 k.c. mijał najpóźniej z końcem września 1997 r.

Sąd miał również na uwadze i to, że zachowanie pozwanego H. K. zostało wstępnie ocenione przez Sąd Okręgowy w Gdańsku jako wypełniające znamiona występków z art. 231 § 1 k.k., zaś brak ewentualnego wyroku skazującego i dalszych szczegółowych ustaleń co do popełnienia przez niego czynu zabronionego wynikał z tego, że nastąpiło przedawnienie karalności. To zaś wskazywałoby na ewentualną konieczność zastosowania art. 442 § 2 k.c. i 10-letniego terminu przedawnienia, który w tej sytuacji upływałby z końcem sierpnia 2002 r.

W ocenie Sądu jednak materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwala obecnie na ustalenie, iż czyn pozwanego H. K. stanowi przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. z uwagi na brak wystarczających dowodów wskazujących na winę umyślną pozwanego. Tymczasem taka postać winy jest konieczna dla przyjęcia, że przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. zostało rzeczywiście popełnione.

Zgodnie z art. 231 § 1 k.k., funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Stosownie do § 2, jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Przestępstwo stypizowane powyżej może popełnić tylko osoba będąca funkcjonariuszem publicznym. Czynność sprawcza polega tu na działaniu na szkodę interesu publicznego lub prywatnego – zachodzi wtedy, gdy z zachowania funkcjonariusza publicznego (działania lub zaniechania) może powstać szkoda w chronionym prawnie dobrze publicznym lub prywatnym. Szkoda w ujęciu tego przepisu nie musi być jednak natury materialnej.

Działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego ma wiązać się z przekroczeniem uprawnień lub niedopełnieniem obowiązków funkcjonariusza publicznego. Konieczne jest więc ustalenie zakresu tych uprawnień i obowiązków. Przekroczenie uprawnień zachodzi wtedy, gdy funkcjonariusz publiczny podejmuje czynność wprawdzie łączącą się z jego uprawnieniami, ale nie znajdującą oparcia w podstawie prawnej albo wprawdzie czynność ta mieści się w jego uprawnieniach, ale w danym konkretnym wypadku brak jest podstawy faktycznej do jej podejmowania lub dostatecznego dla takiej czynności usprawiedliwienia. W pierwszym przypadku czynność wykracza poza kompetencje danego funkcjonariusza publicznego i ściśle rzecz biorąc nie jest już czynnością służbową tego funkcjonariusza tylko samowolnym zachowaniem. W drugim przypadku funkcjonariusz nie przestrzega przesłanek prawnych podejmowania określonej czynności. Czynność ta mieści się w kompetencjach funkcjonariusza, lecz ten narusza podstawę prawną podejmowania określonej czynności. Natomiast niedopełnienie obowiązków polega na zaniechaniu podjęcia takich czynności, które w danej sytuacji faktycznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami, należy podjąć.

Przestępstwo z § 1 i § 2 ma charakter formalny – działanie na szkodę interesu publicznego i prywatnego nie jest charakterystyką skutku, lecz zachowania sprawcy. Samo powstanie szkody, a nawet jej konkretne bezpośrednie niebezpieczeństwo nie jest znamieniem tych typów czynów zabronionych.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania można przyjąć, że przesłanki przedmiotowe do zakwalifikowania działania pozwanego H. K. jak spełniającego wskazania z art. 231 § 1 k.k. zostały spełnione. Pozwany bowiem, działając w ramach uprawnień zakreślonych przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, podjął decyzję o przekazaniu środków pieniężnych na rzecz jednego z wierzycieli – Banku (...) w K., na poczet egzekwowanej przez niego wierzytelności. Powyższe uczynił jednak z pominięciem powódki, której wierzytelność – jak wyjaśniał – w jego ocenie winna być zaspokojona w dalszej kolejności gdy tymczasem w rzeczywistości stosownie do regulacji art. 1025 k.p.c. powinna była korzystać z pierwszeństwa w zaspokojeniu przed należnością Banku. Działanie to niewątpliwie naruszyło interes prywatny powódki, której należność nie została ostatecznie wyegzekwowana, co ostatecznie doprowadziło do powstania po jej stronie szkody majątkowej.

Jeżeli jednak chodzi o znamiona strony podmiotowej przestępstwa z art. 231 k.k., to należy zaznaczyć, że przestępstwo z § 1 i § 2 może być popełnione tylko umyślnie – zarówno w zamiarze bezpośrednim jak i wynikowym. Sprawca musi więc mieć świadomość (w postaci pewności lub możliwości), że jego zachowanie narusza uprawnienia lub stanowi niedopełnienie obowiązków i że przez to działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, a nawet, że szkodę taką powoduje albo godzi się na działanie na szkodę lub spowodowania szkody. Typ kwalifikowany z § 2 łączy się natomiast ze szczególnym psychicznym nastawieniem sprawcy przesądzającym o tym, że przestępstwo to może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim. Celem dopuszczenia się przez funkcjonariusza czynu polegającego na przekroczeniu uprawnień lub niedopełnieniu obowiązków i działania na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, jest osiągnięcie korzyści majątkowej lub osobistej.

Sąd w związku z powyższym wskazuje, że w jego ocenie brak jest dowodów na to, by działanie komornika można było uznać za działanie umyślne. Sąd II instancji, uchylając wyrok sądu I instancji, wyeliminował z opisu czynu przesłankę działania w celu korzyści majątkowej, co przesądzało jednocześnie o eliminacji ustaleń co do zamiaru bezpośredniego sprawcy. Sąd Okręgowy podkreślał zresztą, że w istocie brak było jakichkolwiek ustaleń Sądu I instancji poczynionych w tym kierunku. O zamiarze działania w celu uzyskania korzyści majątkowej nie można zaś wnioskować z samego faktu, iż inny podmiot taką korzyść majątkową w wyniku działania komornika uzyskał. Z kolei z treści wyjaśnień słuchanego w charakterze oskarżonego H. K. wynika, że jego działanie uzasadniał on odmienną oceną zaistniałych faktów i charakteru wierzytelności przysługujących poszczególnym wierzycielom (...) Spółdzielni (...) w K. na gruncie art. 1025 k.p.c., co skutkowało przyjęciem takiej a nie innej kolejności zaspokajania wierzycieli. Zdaniem Sądu jednak, sam fakt nieprawidłowej interpretacji przepisów prawa przez komornika sądowego, nawet w kontekście jego doświadczenia zawodowego, nie może przesądzać o przyjęciu umyślności w działaniu. W konsekwencji brak jest podstaw do przyjęcia, że czyn pozwanego stanowił przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. z uwagi na brak możliwości poczynienia pozytywnych ustaleń co do znamion strony podmiotowej.

Tym samym dla oceny kwestii przedawnienia w sprawie niniejszej nie mógł znaleźć zastosowania art. 442 §2 k.c.

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, że powództwo zgłoszone przeciwko Skarbowi Państwa uległo przedawnieniu. Powódka bowiem aż do momentu wniesienia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, co miało miejsce 26 stycznia 2015 r. (data wpływu do Sądu), nie występowała z żądaniem zapłaty odszkodowania wobec tego pozwanego w związku z popełnieniem czynu niedozwolonego przez H. K.. Skoro zaś powództwo przedawniało się z końcem września 1997 r., najpóźniej zaś – biorąc pod uwagę ewentualne zastosowanie art. 442 § 2 k.c. – z końcem sierpnia 2002 r., oczywistym jest, że zarzut przedawnienia okazał się uzasadniony. Sąd dodatkowo miał na uwadze, że wcześniej powódka występowała z żądaniem zapłaty wobec dłużnika solidarnego – pozwanego H. K.. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z regulacją art. 372 k.c., przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z dłużników solidarnych nie ma skutków względem pozostałych współdłużników. Tym samym ewentualne przerwanie biegu przedawnienia wniesieniem powództwa adhezyjnego w toku procesu karnego wywarł skutek wyłącznie wobec oskarżonego H. K..

W konsekwencji powództwo wniesione przeciwko Skarbowi Państwa, wobec przedawnienia roszczenia, okazało się nieuzasadnione

Oceniając natomiast kwestię przedawnienia roszczenia kierowanego wobec pozwanego H. K. Sąd miał na uwadze, że J. W. po raz pierwszy sformułowała je w piśmie złożonym w toku postępowania karnego prowadzonego przez Sędem Rejonowym w Gdańsku sygn. akt IV K 776/01 w dniu 14 maja 2002 r., w którym zgłosiła powództwo adhezyjne przeciwko H. K. jako oskarżonemu w tym postępowaniu. Drugi raz uczyniła to we wniosku o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 19 stycznia 2015 r. Obydwa te wydarzenia powodowały, że bieg terminu przedawnienia ulegał przerwaniu na mocy art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c., a następnie, stosownie do art. 124 k.p.c. po przerwaniu zaczął biec na nowo, przy czym zgodnie z § 2 - od daty, kiedy to postępowanie sądowe zostało zakończone. Należy jednak zaznaczyć, że przyjmując pogląd o zastosowaniu 3-letniego terminu przedawnienia z art. 442 § 1 k.c., termin ten upłynął jeszcze przed tymi datami, tj. z końcem września 1997 r. Tym samym więc nie mógł ulec przerwaniu, skoro jego bieg już się zakończył. Natomiast rozważając ewentualne zastosowanie terminu 10-letniego z art. 442 § 2 k.c., wskazać należy, że w pierwszym przypadku, termin ten biegł na nowo od dnia wydania wyroku przez Sąd Okręgowy w Gdańsku sygn. akt V Ka 793/05, tj. od dnia 25 maja 2005 r., albowiem w punkcie II tegoż wyroku Sąd na mocy art. 415 § 2 k.p.k. pozostawił powództwo cywilne wniesione przez J. W. bez rozpoznania. Kolejny termin 10-letni upływałby w dniu 25 maja 2015 r., jednakże wniesiony przez powódkę w dniu 26 stycznia 2015 r. wniosek o zawezwanie do próby ugodowej ponownie przerwałby jego bieg. Należy jednak zaznaczyć, że w międzyczasie wszedł w życie art. 442¹ § 1 k.c., mający zastosowanie do wszystkich roszczeń nieprzedawnionych w dniu 10 sierpnia 2007 r., wprowadzający w § 2 termin 20-letni dla roszczeń wynikających z przestępstw. Tym bardziej więc termin przedawnienia uległ przerwaniu i zaczął biec na nowo od daty zakończenia postępowania z wniosku o zawezwanie do próby ugodowej tj. od dnia 27 września 2016 r. Ponownie zaś przerwał go pozew wniesiony w sprawie niniejszej. Jedyne w tym wypadku zgłoszony przez pozwanego H. K. zarzut przedawnienia jego roszczenia okazałby się nieuzasadniony.

Tym niemniej i w tym przypadku powództwo wniesione przeciwko pozwanemu H. K. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd bowiem miał na uwadze, że w dacie popełnienia czynu niedozwolonego, a więc w czerwcu – sierpniu 1992 r., pozwany H. K. był pracownikiem Sądu Rejonowego w Gdańsku. Sąd przypomina w tym miejscu, że do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133 poz. 882) w jej pierwotnym brzmieniu w Polsce obowiązywał zupełnie inny model egzekucji sądowej, w którym komornik sądowy był pracownikiem sądu podlegającym przepisom ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (art. 44 tejże ustawy). W konsekwencji sytuację pozwanego H. K. oceniać należało przez pryzmat regulacji Kodeksu pracy, a w szczególności art. 120 § 1 k.p., zgodnie z którym w razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej, zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie zakład pracy. W ocenie Sądu ten właśnie przepis winien znaleźć w niniejszej sprawie zastosowanie.

Przepis ten wprowadza wyłączną odpowiedzialność pracodawcy wobec osoby trzeciej wówczas, gdy pracownik wyrządzi jej szkodę „przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych” tzn. wówczas, gdy zachodzi związek funkcjonalny pomiędzy jego zachowaniem wyrządzającym szkodę a ciężącymi na nim obowiązkami pracowniczymi. Pracodawca nie jest więc podmiotem wyłącznie odpowiedzialnym za wyrządzoną szkodę, jeżeli wykonywanie obowiązków pracowniczych było jedynie okazją (sposobnością) do wyrządzenia szkody. Zachodzi to zwłaszcza w razie winy umyślnej pracownika, przy czym w prawie cywilnym miernik winy ma charakter obiektywny, podczas gdy w prawie pracy uwzględnia indywidualne cechy pracownika. Sąd tymczasem uznał, że czyn niedozwolony, popełniony przez pozwanego, polegał na tym, że pozwany, naruszając regulacje kodeksu postępowania cywilnego, a w szczególności, wbrew wynikającej z nich kolejności zaspokojenia wierzycieli, przekazał kwotę zajętą na poczet wierzytelności powódki innemu wierzycielowi prowadzącemu egzekucję przeciwko temu samemu dłużnikowi tj. (...) Spółdzielni (...) w K., który winien być zaspokojony w dalszej kolejności. W ustalonych okolicznościach – jak już wywodzono - brak jest dowodów na to, by pozwany swój czyn popełnił umyślnie czy w celu korzyści majątkowej. Sąd Okręgowy w Gdańsku wydając wyrok z dnia 25 maja 2005 r., którym uchylił wyrok sądu I instancji w całości, wyeliminował z opisu czynu ten ostatni element. Tym samym więc przyjęć należało, że pozwany, na skutek nieprawidłowej interpretacji przepisów kpc, przy wykonywaniu czynności pracowniczych przekroczył swoje uprawnienia jako komornika. To powodowało, że powódka winna była kierować swoje żądania wyłącznie przeciwko pracodawcy tj. pozwanemu Skarbowi Państwa. Tego jednak w odpowiednim terminie nie uczyniła, roszczenie bowiem przeciwko pozwanemu ad. 1 zdążyło ulec przedawnieniu jeszcze przed wytoczeniem powództwa w sprawie niniejszej czy też przed wniesieniem wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

W konsekwencji powództwo wobec obu pozwanych winno zostać oddalone, o czym Sąd orzekł w punkcie 1 wyroku na zasadzie art. 442 k.c. w zw. z art. 120 k.p.

W punkcie 2 wyroku Sąd, rozstrzygając o kosztach procesu, na zasadzie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania nimi powódki mimo że to ona przegrała w całości niniejszy proces. Uznał bowiem, że na przeszkodzie temu stoją względy słuszności, w tym ustalone okoliczności sprawy, a także zła sytuacja majątkowa J. W., która stała się zresztą podstawą jej zwolnienia z obowiązku ponoszenia kosztów w sprawie niniejszej.

/SSO Mariusz Bartnik/